

POBUDZONY (79) *part praet pass pf*

pobudzony (64), **pobudzón** (15).

Pierwsze o jasne; w formach złożonych -on-, w formach niezłożonych -ón, -ona.

sg m N pobudzony (30), pobudzón (12); ~ (praed) -ony (21), -ón (12); -ony HistAl (2), KrowObr, SkarJedn, Oczko, StryjKron, CzechEp, Phil, GrabowSet, OrzJan, LatHar (2), KołakCath, SapEpit; -ón BibRadz, KwiatKsiąż, KuczbKat, RejZwierc (2), BudBib, ModrzBaz; -ony : -ón Leop (1:1), BielKron (1:1), Mącz (4:2), StryjWjaz (1:1). ◇ f N pobudzona (3), pobudzóna (2); ~ (attrib) -a (1); (praed) -a (2) OpecŻyw, PaxLiz, -å (2) LubPs, RejAp. ◇ V pobudzóna (1). ◇ pl N m pers pobudzeni (27). subst pobudzon(e) (3). ◇ A subst pobudzon(e) (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: pobudzony od kogo, od czego (6), przez kogo (1); od kogo KrowObr, BibRadz, CzechEp, NiemObr, LatHar; od czego : przez kogo ModrzBaz (1:1).

Sł stp s.v. pobudzić, Cn s.v. poruszony, pobudzony od kogo, Linde bez cytatu s.v. pobudzalność.

1. *Który pod wpływem czegoś a. kogoś rozpoczął jakieś działanie, wzbudził w sobie jakieś uczucie lub nabrał chęci, zapału do czegoś; commotus HistAl, Mącz; instinctus Mącz, Cn; inspiratus PolAnt; coortus, impulsus, incitatus Mącz; instigatus Modrz; attractus, illectus, invitatus Calep; concitus Cn (63) : KrowObr 151; nie wolą ludzką przyniešione ieŃt niekiedy prorocstwo/ ále Ńwięci ludzie Boży pobudzeni od Duchá Ńwiętego mowili. BibRadz 2.Petr 1/21; OrzRozm N4v; Mącz [269]a, 287b, 415b; A o onych co mam mowić/ ktorzi Ńwowlonie męžoboyŃtwa broiå? átolu od tego ártikułu Ńå pobudzeni/ ktore y krzywdy y męžoboyŃtwa lekuczko karząc/ przekłáda bogáte nád vbogie ModrzBaz 72; NiemObr 118; Calep [504]b.*

pobudzon dla czego (1): wolne⁸⁰ vmyŃtu pierwŃzy dowod á znak ieŃt/ gdy kto dla chwały bywa pobudzon/ y miłofciå wyborney ćci bywa zápalon. KwiatKsiąż Bv.

pobudzon(y) do czego (7): BibRadz II 130c marg; Lecż Ńlácheckiego przyrodzenia ludzie/ tym Ńpofobem od proznovánia do roboty będą pobudzeni ModrzBaz 37, 23, 118, 134; LatHar 81, 501.

pobudzon(y) z czego [= czym] (4): KrowObr 232v; Leop Eccli 12/12; Więć po czáŃie lat Ńwych doyrzåloŃci/ [panna] Pobudzóna z przyrodzoney krewkoŃci. IeŃå myŃlić [...]: Kogoby mogłå mieć Ńwå ozdoba. PaxLiz A4v. Cf Wyrażenie.

pobudzon(y) ku czemu (16): KrowObr 63v, 67, 94 [2 r.]; KwiatKsiąż B2; Ad nobilitatem et virtutis laudem expurgisci, Być pobudzón ku cnoćie. Mącz 111c, 42d, [234]d; KuczbKat 5, 155, 425; WujJud 41v; StryjWjaz A2; ModrzBaz 124v; A iż on [Bóg]/ nie będąć ku temu od nikogo pobudzony/ ále wedle zdánia Ńwego/ Ńwobodnie wŃzytko wczýnił CzechEp 238; w któręý téż [niezgodnie] y bráćia rodzeni niektórzy ku nieprzyiåźni y Ńwaróm wielkim częŃtokróć bywåiå pobudzeni [provocantur JanStat 561] SarnStat 593.

pobudzony ku komu czym (2): ModrzBaz 124v; Iż tedy Ie⁸⁰ Miłó: Pan [...] bárzyey Ńwoiå ludzkoŃciå/ niż iákå zaŃługå moiå/ ku mnie żebrakowi pobudzony/ hoyney ręki Ńwey ku mnie Ńciågáć nie tylko nie przeŃtawa/ ále [...] GrabowSet A2v.

pobudzony na co czym (1): Lepiey dáleko Ńłuźne im [Ńędziom] dochody poŃtånowić/ żeby Ńię z Ńådow nic nieŃpodziewáli/ częmbý mogli być pobudzeni [excitarentur]/ ábo ná Ńkazánie kogo nieŃpråwiedliwie/ ábo ná wolnym wczýnieniu. ModrzBaz 88v.

pobudzony przez co [może składnia dopełnienia sprawcy] (3): Pokornie cie Boże profimy/ [...] áby przes dotykánie tego Wolku/ y przes pátrzenie nań/ wierni byli pobudzeni ku chwale. *KrowObr* 67; ábychmy przez nie [kościelne tradycje] ku rozmyślaniu dobrodziejstw Boskich [...] / łatwiej byli pobudzeni *WujJud* 41v; *LatHar* 81.

pobudzon(y) czym (29): *OpecŻyw* 179; *SeklWyzn* 4; iż Alexander Filipá Mácedońskiego syn ízaleńftwem pobudzony [in stulticiam elevatus] wšzedł do Azyey á one s cudności znišczył *HistAl* C6v, B3; *Mącz* 4b, 42d, [234]d; *KuczbKat* 155; *StryjWjaz* A2, A2v; Ktoremiž tedy obietnicámi możemy być pobudzeni [accendi possumus] ku vczynieniu miłosierdzia vbogim á nędznym niedoštátecznym kmiotkom/ iefli temi Bożemi niebędziemy pobudzeni [non accendimur]/ ktoremi nam błogosławieńftwo/ y cżału złey przygody wybáwienie obiecuie? *ModrzBaz* 124v, 23, 53, 118; *SkarJedn* A5; *SkarŻyw* 30; Tą krzywdą [zamordowaniem żołnierzy polskich przez Kijan] pobudzony Kroi Belesław [!]/ wnet żołnierze swoie z leży zgromádził/ ktorým dał ná łup Kijow wšyżtek *StryjKron* 170; *Phil* D; *OrzJan* 38, 73; *LatHar* 3, 158, 202; *KołakCathOkuń* A2; *WujNT* 471; *SapEpit* A4v. Cf *pobudzony ku komu czym; na co czym*.

W przeciwstawieniu: »odwiedziony ... pobudzony« (1): Tákimi igrami żołnierze y od íprofnego zbytku będą odwiedzieni/ y chęcią sławy będą pobudzeni [et laudis cupidine excitabuntur] do powinności cześć przynofzających *ModrzBaz* 118.

W charakterystycznych połączeniach: *pobudzony chwalebnie, czestokroć; pobudzony od Boga. od Ducha Świętego (3); pobudzony ku chwale (boskiej) (dla chwały) (3), ku cnocie, ku dobremu, ku miłości (ku miłowaniu) (2), ku (większemu) nabożeństwu (ku nabożnych uczynków sprawowaniu) (3), do nawiedzenia [kogo], ku nieprzyjaźni, do powinności, ku postom, do roboty, ku rozmyślaniu, do rzeczy zacnych (do czego zacnego) (2), k sławie, na skazanie [kogo], ku swarom, ku uczynieniu miłosierdzia, do uważania [czego], ku żebrakowi; pobudzony anjelskim żywotem, bojaźnią niewolej, chęcią (sławy) (3), darem [czyim], dobrodziejstwem, przez dotykánie [czego], duchem (z ducha nieczystego) (2), gorliwością, przez kościelne tradycje, krzywdą, ludzkością, łaskawością, miłością ojczyzny, nauką [czyją] (2), obietnicami (bożymi) (2), przez patrzanie, prawem, (małą) przyczyną (2), przykładem (2), z przyrodzonej krewkości, sławą, z słow, srogością niewolej, szaleństwem, upomnieniem pasterskim, zasługą, znaki (przez widome znaki) (2).*

Wyrażenie: »pobudzon(y) (jest) w gniew, gniewem« [w tym: z czego (1)] = *commotus, ad iram, ira incitatus* *Mącz* [szyk 3:1] (3:1): gdy widyżálá [nie zaproszona na wesele *Dyskordia*] ná poczciwych mieyfách liedzyec towarzyszki swoie Iunonę/ Pálláde/ á Wenus/ pobudzoná z zázdrości w gniew/ wrzuciłá miedzy nie złote iábłko/ ná ktorým bylo nápiáno/ co godniejšzey y cudniejšzey ma być dano. *BielKron* 21v, 88; *Mącz* 5b, 174b.

Szeregi: »pobudzony i napomniony« (1): áby thež pierwey [przed bierzowaniem] sie grzechow ípowiedáli/ á vpominienim Pásterškim/ ku postom y ku nabożnych vczynkow ísprawowaniu pobudzeni/ y napomnieni byli *KuczbKat* 155.

»natchniony i pobudzony« (1): Rokv przefzłego Xięža Capituli Połnanškei [...] niewiem iakim dvchem nadchnieni/ y pobvdzeni chcieli mie gwałtem przy mvfić/ nacziefke przifięgi *SeklWyzn* 4.

W przeni (3) : *ModrzBaz* 133v; aby myśli wiernych Bożych/ przez te widome nabożeństw Chrześciańskiego znaki/ do wważania wylokich wielce rzeczy [...] były pobudzone. *LatHar* 81.

W porównaniu (1): Bo ztąd [z mówienia o sprosnych miłościach i gamrackich sztukach] wiele pokusy/ y ząpalczywey chciwości w lercá ludzkie przychodzi. Ztądże [...] ochotny młodzieńki wiek/ iáko dodaniem ostrog/ bywa pobudzon [excitatur] *ModrzBaz* 53.

2. *Powstały; wzmożony; excitatus Modrz* (7) : ktorzi álbo pobudzaią á rofzczą drugich niezgody [...]: álbo pobudzone mogąc vhamować/ niechcą. *ModrzBaz* 66v.

pobudzon(y) w kim (4): ktorą przyięgá á záflubieniem ma być w nas mocnie vtwierdzona á pobudzona wiará nálszą [!]. *LubPs* Z3; *RejAp* 46. Cf *Fraza*.

Fraza: »gniew [w kim] pobudzon być ma« (2): Nie ledá s przyczin gniew w nas pobudzon być ma. *RejZwierc* [78²]v marg [*idem*] Bbb.

a. *Zesłany na ziemię w celu realizacji boskich celów* (2) : [*Cyrus po Dariuszu*] prawym Monárchą zoftał ná fwiecie [...]. Pobudzony thedy *Cyrus* s prorocstwa Izáiałzowego/ ktorzy przed 200 lat powieđał fłowá Páńskie/ mowiąc: Pomázańcowi memu *Cyrułowi* podniołę práwicę *BielKron* 110v; Ták mowi *Iehowá*. [...] národ wielki pobudzon będzie [gens magna consurget] z kráioch ziemi. *BudBib Ier* 6/22.

3. *Przeżywający silną emocję dodatnią lub ujemną; wzruszony, podniecony; rozgniewany, wstrząśnięty, osłabiony; affectus, commotus, iratus, irritatus Mącz; concitatus (ardore), impulsus, labefactatus, loco motus Calep* (6) : *Leop Dan* 11/10; Ita sum affectus ut nemo unquam, Tákem pobudzony iż żaden nigdy ták. *Mącz* 503d, 174d, [234]b; *Impulsus, Labefactus, loco motus* – *Pobudzony, porużony. Calep* 510a, 231b.

4. *Wprowadzony w ruch; przyspieszony; acceleratus, citatus, citus Calep* (3) : *Citatus* [...] *Acceleratus* vel *citus*, aut *velox* – *Pobudzony, ochotny, wartky. Calep* 194a.

pobudzony przez co (1): *Pneumatica*, orgány które przez nádymánie bywáją pobudzone *Mącz* 307c.

pobudzony czym (1): ze źimie meaty źiemné łá goręczlżé/ [...] tedy łok ón ogniem źiemnym bárźiey pobudzony/ hoyniéy płynie *Oczko* 9.

Synonimy: 1. *natchniony, pobiedzony, pociągniony, poduszczony, podwiedziony, poruszony, przywabiony, wzruszony, zapalony.*

Cf **NIEPOBUDZONY, POBUDZIĆ**

TG, ZCh